

องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อ
การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Leadership Factor of School Administrators Affecting
Early Childhood Education Management
in Basic Education Schools

เพ็ญศิริกรณ์ ประเทียบอินทร์¹

นิคม จารุมนี²

ผ่องศรี วาณิชย์ศุภวงค์³

Pensirigorn Pratiab-in

Nicom Charumanee

Phongsri Vanitsuppong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเพื่อยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ขั้นตอนที่ 2 ยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 183 โรงเรียน แล้วจึงนำประเด็นที่ได้ไปปรับความเห็นโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

³ รองศาสตราจารย์ ดร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้องค์ประกอบ จำนวน 8 องค์ประกอบหลัก จำนวนตัวบ่งชี้ 88 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 มีวิสัยทัศน์ จำนวน 14 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 มีจริยธรรม จำนวน 14 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 ผู้นำทางวิชาชีพ จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 4 ผู้นำทางวิชาการ จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 5 นำการเปลี่ยนแปลง จำนวน 10 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 6 สร้างแรงบันดาลใจ จำนวน 10 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 7 จัดการด้านเทคโนโลยี จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ และ องค์ประกอบที่ 8 คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษา การศึกษาปฐมวัย

Abstract

The purposes of this research were to study the components of leadership factors of school administrator affecting the early childhood educational management in Basic Education Schools and to confirm the leadership factors of school administrators affecting the early childhood educational management in Basic Education Schools. There were 2 steps of research operation : 1) to study of the elements of effective leadership from principles, theories, related researches and collecting interview data from 5 experts and 2) to confirm the factors of school administrator affecting the early childhood education management by using exploratory factor analysis : EFA. The data were collected from 174 school directors in Early Childhood Educational of Basic Education Schools; then there was a discussion process by using a focus group discussion with 9 experts.

The research result revealed that : there were 8 major components and 88 significant indicators as the leadership factors of school administrators affecting the early childhood educational management in Basic Education

องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยฯ

Schools as follows : 1) Visionary Leadership 14 indicators, 2) Ethical Leadership 14 indicators, 3) Professional Leadership 12 indicators, 4) Academic Leadership 12 indicators, 5) Transformational Leadership 10 indicators, 6) Inspiration Leadership 10 indicators, 7) Technological Leadership 8 indicators and 8) Individualized Leadership 8 indicators. In addition, the experts commented that all of those major components were suitable and possible for implementation eventually.

Keywords : Leadership, School Administrators, Early Childhood Education

ความสำคัญของปัญหา

การศึกษาปฐมวัย เป็นการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เห็นคุณค่าของตนเองและสังคม เนื่องจากเด็กตั้งแต่แรกเกิด จนถึง 5 ปี เป็นช่วงพัฒนาการในทุกด้าน นับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญกับการพัฒนาการเรียนรู้สู่ระดับที่สูงขึ้นต่อไป การส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัยจะอยู่บนฐานของการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายใต้บริบทของสังคม วัฒนธรรม ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน จัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเป็นมาตรฐานเดียวกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

รัฐบาลจึงได้กำหนดการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยกำหนดไว้ในกฎกระทรวงศึกษาธิการ โดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศให้ใช้มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และเป็นหลักเทียบเคียงสำหรับสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแล ติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556 : 128)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานหลักที่จัดการศึกษาปฐมวัยที่บริการเด็กกลุ่มอายุ 4 – 5 ปี จากการทำนุงานที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการ

โดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการศึกษาปฐมวัย โดยจัดตั้งศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ในปีการศึกษา 2548 มุ่งจัดการศึกษาปฐมวัยให้เกิดการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ให้ครูผู้สอนมีความสามารถในการจัดประสบการณ์ พัฒนาเด็กเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรักและความเข้าใจเด็กทุกประเภท เป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ ศูนย์ประสานงานด้านการศึกษาปฐมวัย จัดสิ่งแวดล้อมแหล่งเรียนรู้และสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กเป็นแหล่งเรียนรู้ ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548 : 111 - 115) และในปีการศึกษา 2550 ได้จัดตั้งศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่าย มีภาระหน้าที่เช่นเดียวกับศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ คือ จัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพ เป็นแหล่งเรียนรู้ ศูนย์วิชาการ ให้บริการวิชาการ เป็นศูนย์ประสานงาน เป็นแหล่งศึกษาวิจัย ทดลอง อย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด และโรงเรียนอนุบาลประจำเขตพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาได้กำหนดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2556 ให้สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกโรงในสังกัดนำไปใช้ โดยปรับปรุงให้เหมาะสมกับเด็กและสภาพท้องถิ่นที่ช่วยให้เกิดจุดแข็งขึ้นหลายประการ คือ ความเป็นเอกภาพมีความยืดหยุ่น ความเป็นสากลบนพื้นฐานความเป็นไทยโดยการกำหนดกรอบหลักสูตร สถานศึกษาสามารถจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยได้เอง อย่างไรก็ตาม ผลการจัดการศึกษาปฐมวัยดังกล่าว ได้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่เป็นปัญหาและความไม่ชัดเจนของการจัดการศึกษาปฐมวัย คือ ปัญหาการวิเคราะห์หลักสูตรที่ขาดความเชื่อมโยงระหว่างพัฒนาการเด็กปฐมวัย มาตรฐานการศึกษา คุณลักษณะที่พึงประสงค์และสาระการเรียนรู้ ปัญหาความสับสนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย เนื่องจากสถานศึกษาส่วนใหญ่ขาดผู้นำในการกำหนดสาระการเรียนรู้ที่เน้นเนื้อหาความรู้มากกว่าประสบการณ์สำคัญซึ่งตามแนวคิดของนักการศึกษา ได้แก่ เฟรดริค วิลเฮล์ม เฟรเดอเบล (Frederick Wilhelm Froebel) โจฮานน์ ไฮน์ริค เปสตาลอสซี (Johann Heinrich Pestalozzi) จอง จาคูสโซ (Jean Jacques Rousseau) จอน อาโมส โคมิโมส (John Amos Comenius) มาเรีย มอนเตสซอรี (Maria Montessori) จอง เพียร์เจต์ (Jean Piaget) จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) อาจมีแนวคิดที่หลากหลาย แต่มีจุดร่วมเดียวกันประการหนึ่ง คือ การจัดการศึกษาปฐมวัยต้องมุ่งจัดประสบการณ์ให้ตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย (Gordon & Browne, 1993 : 76 - 77)

องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย

ความสำคัญดังกล่าว การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จะไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายได้ ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาขาดภาวะผู้นำ เพราะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในปัจจุบัน สถานศึกษาต้องการผู้นำการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากโลกมีการแข่งขันมากขึ้น และมีการพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วการเปลี่ยนแปลง คือ การยกระดับคุณภาพของ สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความสามารถ และเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอาชีพจะสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนและปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังผลงานวิจัยจำนวนมากที่พบว่า องค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการ การศึกษา คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ ผลงานการวิจัยของ เรขา ศรีวิชัย (2554) กัญญ์รัชการย์ นิลวรรณ (2553) สุภาวดี นพจรจินดา (2553) และ กาญจนา ชุมศรี (2553) ซึ่งนักวิชาการเหล่านี้ล้วนแล้วแต่กล่าวถึงความสำคัญของ ภาวะผู้นำที่มีต่อการบริหารจัดการศึกษาทั้งสิ้น โดยเฉพาะการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ที่ผ่านมามีว่ายังขาดองค์ประกอบในการบริหารจัดการศึกษาที่ชัดเจน การศึกษาองค์ ประกอบของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยจึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนา คุณภาพการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากองค์ประกอบของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ปฐมวัยจะนำศักยภาพของบุคคลในโรงเรียนมาใช้ประโยชน์สูงสุดและบรรลุวัตถุประสงค์ มากที่สุดและไม่มีรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาใดที่เหมาะสมกับทุกสถานการณ์ ไม่มี ผู้นำคนใดที่จะเหมาะกับการบริหารงานทุกองค์การและทุกสถานการณ์ จึงต้องใช้ภาวะผู้นำ ให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ (McChokel & others, 1982 : 190) ตลอดจน ความสามารถที่นำมาใช้จะเกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นอยู่ กับผู้นำที่มีภาวะผู้นำสูง พร้อมทั้งจัดการเรียนการสอนแก่เด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัย การมี ผู้บริหารเป็นผู้นำดีหรือผู้นำที่ดี มีประสิทธิผลสัมพันธ์กับโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ (Murphy, 1997 : 24 - 26) ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยก็เช่นเดียวกัน

จะเห็นได้ว่า จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าว ภาวะผู้นำของผู้บริหาร มีความสำคัญ อย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย โดยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในระหว่างในปี 2550 - 2557 พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่แล้วมีการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำของ ผู้บริหารสถานศึกษา แต่การศึกษากิจการวิจัย การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ยังไม่มีงานวิจัยใด ที่กล่าวถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ด้วยความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาหาองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหาร

สถานศึกษาที่มีผลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นแนวทางในการนำผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะนำไปสู่ข้อค้นพบองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวคือ จะทำให้ทราบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีอะไรบ้างและองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ช่วยให้เกิดผลดีต่อสถานศึกษาให้เป็นองค์กรทางการศึกษาที่ได้รับการยอมรับในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดองค์ประกอบเป็น 8 องค์ประกอบ ได้แก่ แม็วิสัยทัศน์ มีจริยธรรม นำทางวิชาชีพผู้นำทางวิชาการนำการเปลี่ยนแปลงสร้างแรงบันดาลใจ จัดการด้านเทคโนโลยีและคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยจากหนังสือ เอกสาร และแหล่งข้อมูลทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของภายในประเทศและต่างประเทศ

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการด้านการบริหาร การศึกษา จำนวน 3 คน ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหาร

การศึกษาหรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือมีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษาในองค์การทางการศึกษาในระดับชาติ ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 1 คน ที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญขึ้นไป หรือเป็นผู้มีผลงานดีเด่นในด้านบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการด้านการบริหารสถาบันเด็กและครอบครัว จำนวน 1 คน ที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งผู้อำนวยการหรือประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนในระดับชาติ หรือเป็นผู้มีผลงานดีเด่นเป็นที่ยอมรับระดับชาติ

ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด หรืออนุบาลประจำเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 183 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน และจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 9 คน จากนักวิชาการด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คนและศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ การศึกษาองค์ประกอบและการยืนยันองค์ประกอบ

1. การศึกษาองค์ประกอบ ผู้วิจัยศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 8 องค์ประกอบ ได้แก่ มีวิสัยทัศน์ มีจริยธรรม นำทางวิชาชีพผู้นำทางวิชาการนำการเปลี่ยนแปลงสร้างแรงบันดาลใจ จัดการด้านเทคโนโลยีและคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และจำนวนบ่งชี้ 144 ตัวบ่งชี้ โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยทำการศึกษาจากหนังสือ เอกสาร และแหล่งข้อมูลทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อจัดทำแบบสัมภาษณ์ และสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงโดยสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว (Face to Face) ใช้แบบสอบถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Selection Interview) จำนวน 5 คน

2. การยืนยันองค์ประกอบ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) ค้นพบ 8 องค์ประกอบ 129 ตัวบ่งชี้ นำมาสร้างข้อความเรียงเรียงภาษาให้กระชับ ชัดเจน และยังคงความหมายตรงตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตั้งเป็นข้อคำถาม จากนั้นจึงจับฉลากแบบไม่ใส่คืนเพื่อให้ทุกข้อคำถามมีโอกาสถูกเลือกตอบ ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และแบบสอบถามองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) อีกทั้งจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้เชี่ยวชาญโดยการเลือกแบบเจาะจงเพื่อพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบ จำนวน 9 คน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเสนอที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ และเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตามลำดับ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาความสอดคล้องตามวิธีการของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543) หากข้อใดมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป แสดงว่าข้อนั้นมีความตรงต่อเนื้อหาและสามารถเลือกไว้ใช้ต่อไปได้ พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปมีจำนวน 129 ข้อ จึงได้เลือกไว้จัดทำเป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยสำหรับการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด จำนวน 30 คน ด้วยวิธีส่งหนังสือขออนุญาตและแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ผลการตรวจสอบด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) (Cronbach, 1990) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.91 ซึ่งหมายถึง แบบสอบถามมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำกรอบแนวคิดพร้อมจัดทำแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

2. ดำเนินการสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแบบตัวต่อตัว ซึ่งได้ข้อมูลมารอบด้าน ครบถ้วนครอบคลุมองค์ประกอบ และทำการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์และสรุปผลการสัมภาษณ์

3. เก็บข้อมูลการโดยแบบสอบถามจากผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด หรืออนุบาลประจำเขตพื้นที่การศึกษาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทั้งหมด จำนวน 183 โรงเรียน โดยใช้วิธีการส่งและรับคืนออกเป็น 2 วิธี คือ การส่งและรับแบบสอบถามด้วยตนเอง และการส่งและรับแบบสอบถามทางไปรษณีย์แบบลงทะเบียน กำหนดส่งแบบสอบถามคืนภายใน 30 วันนับตั้งแต่วันที่ส่งและผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนมาจำนวน 174 ฉบับ

4. จัดเตรียมข้อมูลเพื่อบันทึกคะแนนที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลเป็นรายชื่อจนครบทุกข้อในแต่ละชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปด้วยสถิติ Factor Analysis ในรูปแบบของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นำแนวคิด ทฤษฎีงานวิจัย และคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ มาสังเคราะห์และวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งการศึกษาค้นพบ 8 องค์ประกอบ 144 ตัวบ่งชี้และข้อสรุปหลังการสัมภาษณ์ พบว่า มีองค์ประกอบ จำนวน 8 องค์ประกอบเช่นเดิม แต่ตัวบ่งชี้ลดลงเหลือ 129 ตัวบ่งชี้

2. การยืนยันองค์ประกอบ แบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 วิธี

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับคืน จำนวน 174 ฉบับ โดยการวิเคราะห์ตรงตามเนื้อหาตามวิธีการของ Rovinello and Hamberton (อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538) การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990) ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะประมาณค่า 5 ระดับ และการวิเคราะห์ข้อมูลในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปด้วยสถิติ Factor Analysis ในรูปแบบของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) โดยสกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction) ที่เน้นองค์ประกอบหลัก (Principle Component : PCA) เพื่อลดจำนวนตัวบ่งชี้ที่เหลือบางตัวที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) และค่าความแปรปรวนร่วมกันสูง (Communality) และองค์ประกอบที่สามารถใช้เป็นตัวแทนตัวบ่งชี้ทั้งหมดได้

วิธีการวิเคราะห์แบบเน้นองค์ประกอบหลักดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อนำตัวบ่งชี้ที่มีจำนวนมากมาจัดไว้ด้วยกันเป็นองค์ประกอบ เป็นการพิจารณาค่าสถิติ

ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในแต่ละตัวบ่งชี้ ผลการวิเคราะห์ มีค่าไอเกน (Eigenvalue) มากกว่า 1 ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม (Cumulative Percentage of Variance) ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 60 และค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบ (Factor Loading) มากกว่า 0.30 (Kerlinger, 1977 ; นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542 ; Chatfield and Collins, 1980) เป็นวิธีที่เหมาะสมในการลดจำนวนตัวบ่งชี้ให้เหลือน้อยที่สุด แต่สามารถอธิบายความหมายได้มากที่สุด ได้ผลรวมความแปรปรวนร่วมสูงสุดสำหรับองค์ประกอบแต่ละตัว ส่งผลให้ความแตกต่างระหว่างองค์ประกอบ แสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้มีความเป็นอิสระต่อกัน ทำให้ง่ายและสะดวกต่อการแปลความหมาย โดยใช้เกณฑ์ตัดสินการคัดเลือกตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบต้องมีตัวบ่งชี้ตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป

2.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยการเลือกแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 9 คน จากนักวิชาการด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน มาดำเนินการสนทนากลุ่มตามประเด็นที่ผู้เกี่ยวข้องขอให้การแนะนำเครื่องมือการวิจัยที่ใช้เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พบว่า

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 78.20 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 21.80 มีอายุอยู่ระหว่าง 51 - 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.30 รองลงมา ได้แก่ อายุ 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.40 ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 98.30 วุฒิการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 91.40 รองลงมา ได้แก่ ปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 7.50 โดยมีประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน 16 ปีขึ้นไป สูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.30 รองลงมา ได้แก่ 11 - 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.70

1.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พบว่า ค่าน้ำหนัก

องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยฯ

องค์ประกอบของตัวบ่งชี้ภายหลังจากการหมุนแกนขององค์ประกอบแบบตั้งฉากโดยใช้วิธีแวนรีแมกซ์ได้องค์ประกอบที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 21 องค์ประกอบ 129 ตัวบ่งชี้ ส่วนองค์ประกอบที่ไม่มีตัวบ่งชี้ใดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบถึง 0.30 จึงตัดองค์ประกอบดังกล่าวออกไปส่วนองค์ประกอบที่มีตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบไม่ถึง 3 ตัวบ่งชี้ก็ตัดองค์ประกอบดังกล่าวออกไปเช่นกัน หลังจากนั้นจึงตัดองค์ประกอบที่ได้เรียงตามลำดับ

2. ผลการตรวจสอบ องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Technique) โดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า

องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ได้องค์ประกอบ จำนวน 8 องค์ประกอบหลัก จำนวน 88 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 มีวิสัยทัศน์ จำนวน 14 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 มีจริยธรรม จำนวน 14 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 นำทางวิชาชีพ จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 4 ผู้นำทางวิชาการ จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 5 นำการเปลี่ยนแปลง จำนวน 10 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 6 สร้างแรงบันดาลใจ จำนวน 10 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 7 จัดการด้านเทคโนโลยี จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 8 คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ สามารถนำไปใช้ในการจัดสนทนากลุ่มช่วยให้ค้นพบหรือก่อให้เกิดสมมติฐานการวิจัยและพัฒนาคำถามหรือแนวคิดสำหรับแบบสอบถาม และร่างคำถามเพื่อการสัมภาษณ์ อย่างไรก็ตามวิธีการนี้ยังมีข้อจำกัดในด้านความสามารถของการอ้างอิงไปสู่ประชากรทั้งหมด โดยหลักแล้วจำนวนสมาชิกที่ร่วมสนทนากลุ่มมีขนาดเล็ก ซึ่งเป็นไปได้ที่กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถเป็นตัวแทนประชากรที่ดีได้ นอกจากนี้ รัตนะ บัวสนธ์ (2539 : 23 - 38) ได้กล่าวเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษาที่ใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มนิยมนำมาใช้วิจัยในประเด็นต่างๆ การจัดสนทนากลุ่ม สามารถถูกนำมาใช้ในช่วงเริ่มต้น หรือช่วงบุกเบิกของการวิจัย ระหว่างการวิจัยบางครั้งเพื่อประเมินหรือพัฒนากิจกรรมการดำเนินการต่างๆ การจัดสนทนากลุ่มไม่ใช่กระบวนการตามธรรมชาติ แต่เป็นกระบวนการที่มีแบบแผน การจัดสนทนากลุ่มมีประโยชน์อย่างยิ่ง เมื่อมีความแตกต่างระหว่างผู้ร่วมกลุ่มสนทนาและผู้เชี่ยวชาญวัฒนธรรมของกลุ่มเฉพาะเป็นสิ่งที่น่าสนใจ รวมทั้งเมื่อแต่ละบุคคลต้องการที่จะวินิจฉัย

ระดับความคิดเห็นส่วนใหญ่ในหัวข้อที่นำเสนอในการวิจัย หรือหลักจากการวิจัยได้ดำเนินการเสร็จสมบูรณ์แล้ว การใช้วิธีการจัดสนทนากลุ่มนั้น เพื่อประเมินผลกระทบหรือก่อให้เกิดเส้นทางการวิจัยที่ไปได้ไกลกว่าที่มีอยู่เดิม วิธีนี้สามารถนำมาใช้ได้ทั้งในฐานะวิธีการจัดสนทนากลุ่มโดยตรง หรือฐานะการเติมเต็มให้แก่วิธีการวิจัยอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อการสอบย้อนข้อมูล (Triangulation) และการตรวจสอบความสมบูรณ์ (Validity Checking) กล่าวได้ว่า วิธีการวิจัยโดยใช้การจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion) การให้ความสนใจพิเศษเพื่อก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์และการสร้างพลวัตในกลุ่มเป็นวิธีการที่สามารถเสนอได้ ข้อพิจารณาในการปฏิบัติและระยะเวลาที่ใช้ในการจัดสนทนากลุ่มในการวิจัย อาจจะเป็นตัวขัดขวางความพยายามที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีนี้ แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มักจะเป็นผู้ที่มิประสบภาระและชำนาญการ กระบวนการของการวิจัยต้องอาศัยความร่วมมือมากกว่าการศึกษารูปแบบอื่นๆ และการจัดสนทนากลุ่มสามารถเป็นกระบวนการสร้างเสริมกำลังให้แก่ผู้ร่วมสนทนา และเป็นวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่ท้าทาย และต้องการที่จะได้รับมุมมองจากผลการองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Technique) โดยใช้ผู้บริหารสถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 8 องค์ประกอบหลัก 88 ตัวบ่งชี้และมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการผู้บริหาร

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการศึกษาและยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามองค์ประกอบ ทั้ง 8 องค์ประกอบ จำนวน 88 ตัวบ่งชี้ รายละเอียดแยกตามองค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบการมีวิสัยทัศน์ ผลการวิจัยค้นพบว่า องค์ประกอบที่ 1 การมีวิสัยทัศน์ จำนวน 14 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย สำนวความต้องการจำเป็นปฏิบัติตามกฎหมายอย่างตรงไปตรงมาวางยุทธศาสตร์เพื่อประเมินความน่าเชื่อถือสนับสนุนความเป็นเลิศ

ให้นักเรียน สร้างรูปแบบการพัฒนางานกำหนดจุดประสงค์การวัดและประเมินผลชัดเจน ชี้แจงวิสัยทัศน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง มีมนุษยสัมพันธ์ มีข้อมูลข่าวสารทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ให้การต้อนรับเป็นอย่างดีโดยเท่าเทียมกัน มีการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาที่มีภาพอนาคตของโรงเรียนชัดเจนกำหนดแนวทางตรวจสอบผลการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างภาพในอนาคตที่ต้องการ

สอดคล้องกับ Robert Russell (2001) ได้กล่าวถึง ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ว่ามี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ (formulating) การเผยแพร่วิสัยทัศน์ (articulating) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (implementing) และการรับผิดชอบต่อวิสัยทัศน์ (accountability) และ Fisher (1993) ที่กล่าวว่า ผู้นำนอกจากจะสร้างวิสัยทัศน์แล้ว ต้องสามารถบอกกล่าวหรือเผยแพร่วิสัยทัศน์เพื่อให้คนอื่นเข้าใจและปฏิบัติตามวิสัยทัศน์และจะต้องมีความรับผิดชอบต่อวิสัยทัศน์ Covey, (1989) อธิบายว่า วิสัยทัศน์เริ่มจากสิ่งเร้ามากระตุ้นบุคคลให้แสดงอาการตอบสนองซึ่งก่อให้เกิดการเลือกและกำหนดพฤติกรรม การแสดงออก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารเป็นสิ่งคาดหวังถึงอนาคตขององค์กรในการก้าวไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ผู้นำเป็นผู้สร้างวิสัยทัศน์สำหรับอนาคต ผู้นำจะใช้กระบวนการของการสร้างวิสัยทัศน์เพื่อค้นหาอนาคตที่เป็นไปได้สำหรับองค์กร โดยที่วิสัยทัศน์เป็นความสามารถที่จะเติมเต็มในส่วนที่ขาดหาย มองเห็นสิ่งอื่นนอกเหนือจากจุดบอดที่คนอื่นมองไม่เห็นและมุ่งไปข้างหน้า

2. องค์ประกอบมีจริยธรรม ผลการวิจัยค้นพบว่า องค์ประกอบที่ 2 การมีจริยธรรม จำนวน 14 ตัวบ่งชี้ ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมใน การแก้ปัญหา มีจิตใจดีงาม มีความผูกพันต่อองค์กร มีร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อดทนต่อปัญหาและอุปสรรค ให้โอกาสในการเป็นผู้นำ ให้รางวัลตามสถานการณ์มีความเอื้ออาทร กระจายอำนาจการตัดสินใจให้แก่ครู ส่งเสริมให้เข้ารับการพัฒนามาตามโรงเรียนจัดชั้น โนมน์ทำให้เกิดการทำงานเป็นทีม มีความยุติธรรม เสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อภารกิจที่จำเป็น

สอดคล้องกับการวิจัยของ ธีระ รุญเจริญ (2550 : 41) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพบว่า องค์ประกอบของผู้บริหารมีอาชีพนั้นจะต้องสามารถปรับเปลี่ยนเสริมสร้างวัฒนธรรม และดังที่ Rue and Byars (2007 : 246) ศึกษาคุณลักษณะผู้นำ และเสนอสรุปได้ดังนี้ คือ 1) เชื้อมั่นในตนเอง (self-confidence) 2) อารมณ์และความอดทน (mental and physical endurance) 3) สร้างความศรัทธา (enthusiasm) 4) รับผิดชอบต่อ (sense

of responsibility) 5) เอาใจใส่และมีสัมพันธภาพที่ดี (empathy and good human relations) ผู้นำที่ประสบความสำเร็จจะเอาใจใส่ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรสามารถทำงานกับผู้ร่วมงานได้และเข้าใจปัญหาของพวกเขา และมีทักษะในการสร้างสัมพันธภาพ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่ามีจริยธรรมเป็นองค์ประกอบ ที่คอยควบคุมให้ผู้บริหารดำเนินการบริหารให้ถูกต้องดังที่ Rue and Byars (2007 : 246) ศึกษาคุณลักษณะผู้นำมีความรู้และใช้ความรู้อย่างถูกต้องที่สามารถนำผู้ตามได้ควบคุมอารมณ์ ความเครียด อดทนต่อสถานการณ์ต่างๆ ศรัทธาเป็นสิ่งที่แพร่กระจายไปได้ในกลุ่มผู้ร่วมงานปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้น จะค้นหาการยอมรับจากผู้ตามด้วยการแสดงความรับผิดชอบต่องานเอาใจใส่และมีสัมพันธภาพที่ดี

3. องค์ประกอบนำทางวิชาชีพ ผลการวิจัยค้นพบว่า องค์ประกอบที่ 3 การนำทางวิชาชีพ จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการเรียนรู้ สนับสนุนให้ครู และบุคลากรให้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ มีจิตบริการ มีความรู้ความสามารถ อารมณ์ขันขององค์กร ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกๆ ด้าน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม สื่อสารให้เกิดความเข้าใจตรงกันในงานที่ต้องทำ คัดเลือกคนเข้าเป็นคณะทำงานพัฒนาหลักสูตรใช้แนวทางการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจ

สอดคล้องกับ จีระ หงส์ดารมภ์ (2550 : 24 - 25) กล่าวว่า คนเป็นสมบัติที่มีค่าที่สุดขององค์การคุณภาพของคนกับการเพิ่มผลผลิต (productivity improvement) นั้น ล้วนเป็นความสัมพันธ์ที่จะนำองค์การไปสู่ความสำเร็จซึ่งกันและกันอย่างสมบูรณ์แบบที่สุด และ กิริติ ยศียงยง (2548 : 17) กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถ และปรับปรุงพฤติกรรมของบุคลากรในการทำงานให้แก่บุคลากรนั้นๆ โดยองค์การเป็นผู้จัดขึ้นให้แก่บุคลากรในระยะเวลาที่จำกัดผ่านกระบวนการพัฒนาปัจเจกบุคคล ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่านำทางวิชาชีพเป็นองค์ประกอบที่ผู้บริหารการศึกษาจำเป็นต้องใช้ภาวะผู้นำในการผู้นำทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติสอดคล้องกับแนวคิด Little (1993 : 168 - 139) 1) การพัฒนาวิชาชีพควรเสนอสิ่งที่มีความหมายในด้านสติปัญญาสังคมและอารมณ์ด้วยความคิด 2) การพัฒนาวิชาชีพควรตระหนักถึงบริบทของการสอนและประสบการณ์ 3) การพัฒนาวิชาชีพนำเสนอสิ่งที่ไม่เห็นพ้องกัน 4) การพัฒนาวิชาชีพพิจารณาการปฏิบัติในชั้นเรียนในภาพกว้าง 5) การพัฒนาวิชาชีพเตรียมครูในการใช้เทคนิคและจินตทัศน์ในการแสวงหาความรู้ และ 6) ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพจะต้องมั่นใจว่ามีความสมดุล

4. องค์ประกอบนำทางวิชาการ ผลการวิจัยค้นพบว่า องค์ประกอบที่ 4 การนำวิชาการ จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ รายละเอียดดังนี้ มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน เป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ กระตุ้นให้มีการใช้เทคโนโลยี การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของท้องถิ่น ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี อำนวยความสะดวกในทางวิชาการ ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ รับผิดชอบในการพัฒนาบรรยากาศของสถานศึกษา วิเคราะห์ความถนัดและความสนใจใจให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานส่งเสริมการทำผลงานทางวิชาการ

สอดคล้องกับ ภัฏญ์รัชการย์ นิลวรรณ (2553) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า มี 7 ประการ ได้แก่ 1) มุ่งมองต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร 2) การประเมินผลนักเรียน 3) การจัดโครงการด้านรับเด็กพิเศษ 4) การประเมินผลการสอนของครู 5) การวางแผนเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ 6) พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการ และ 7) การจัดการศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทั้งนี้อาจเพราะว่า Hoy and Hoy (2003 : 112 - 135) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการว่ามีสาระสำคัญ คือ 1) การให้ความสำคัญในงานด้านวิชาการมาเป็นลำดับแรก 2) การสื่อสารให้เป็นที่เข้าใจถึงวิสัยทัศน์ตรงกัน 3) ความรับผิดชอบในการพัฒนาบรรยากาศของสถานศึกษาและ 4) การพัฒนาอาชีพครูอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ Clive Dimmock & Allan Walker (2005) ยังได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักที่สำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการไว้ 4 ด้าน คือ 1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาผู้เรียน 3) การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ และ 4) การเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องของภาวะผู้นำทางวิชาการได้กลายเป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมท่ามกลางหมื่นนักวิชาการ

5. องค์ประกอบนำการเปลี่ยนแปลง ผลการวิจัยค้นพบว่า องค์ประกอบที่ 5 การนำเปลี่ยนแปลง จำนวน 10 ตัวบ่งชี้ รายละเอียดดังนี้ กระตุ้นให้เป็นสมาชิกร่วมบริหารจัดการศึกษา ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม นิเทศ ติดตามและประเมินผล การปฏิบัติงานพัฒนานตนเองให้เป็นตัวอย่างอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศให้โอกาสผู้เรียนเข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนงาน มีบุคลิกลักษณะที่ดี รักและเมตตาและผู้ร่วมงาน สร้างมาตรฐานทางวิชาการ

สอดคล้องกับ Daft (2008 : 4 - 5) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ ที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำและผู้ตามที่มีความตั้งใจต่อการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและการเปลี่ยนแปลงนั้นสะท้อนถึงจุดมุ่งหมายที่มีร่วมกันระหว่างผู้นำและผู้ตามภาวะผู้นำ กับการบริหาร มีความแตกต่างกันในด้านกระบวนการที่อยู่ภายใต้บริบทเดียวกันดังคำกล่าวของ Covey (2013) ที่กล่าวว่า

การบริหาร คือ ประสิทธิภาพที่จะไต่บันไดของความสำเร็จ “Management is efficiency in climbing the ladder of success; leadership determines whether the ladder is leaning against the right wall.” ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์ประกอบนำ การเปลี่ยนแปลง เป็นองค์ประกอบ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำพา การศึกษาให้ทันยุคทันสมัยของการเปลี่ยนแปลงของสังคม สอดคล้องกับแนวคิดผู้นำ ทำให้องค์กรก้าวหน้าประสบความสำเร็จด้วยคุณลักษณะเฉพาะ ได้แก่ ความสามารถ มีคุณค่า มีคุณภาพ มีจุดยืน ยึดถือหลักคุณธรรม มีอิทธิพลด้านการจูงใจที่ทำให้ผู้อื่นหรือกลุ่มปฏิบัติ งานตามด้วยความศรัทธา เชื่อถือ และเพื่อการบรรลุเป้าหมาย อีกทั้งยังเป็นคนที่กล้าและริเริ่มวิธีทำงานใหม่ๆ หรือกระบวนการใหม่ๆ ในภาระงานที่อยู่ในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเพื่อให้ทำงานมีประสิทธิภาพ คุณภาพ และได้ผลดีกว่าเดิม

6. องค์ประกอบสร้างแรงบันดาลใจ ผลการวิจัยค้นพบว่า องค์ประกอบที่ 6 สร้างแรงบันดาลใจ จำนวน 10 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย มีความสามารถในการเจรจาต่อรอง เสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ยินดีกับความสำเร็จของทีมผู้นำของโรงเรียน มีการจัดระบบการทำงาน สร้างคุณภาพผู้เรียนตามความต้องการของท้องถิ่น สร้างแรงบันดาลใจในการยอมรับการเปลี่ยนแปลง สร้างแรงบันดาลใจ เสริมสร้างให้ครูและบุคลากรมีเจตคติเชิงบวก สนใจร่วมกิจกรรมอย่างตั้งใจ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

สอดคล้องกับแนวคิด ของ Northouse (2010 : 17 Cited in Stogdill, 1974) ได้สรุป คุณลักษณะของภาวะผู้นำไว้ 10 ประการ คือ 1) รับผิดชอบและมุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จ 2) กระดับกระแฉะและยืนหยัดเพื่อไปตามเป้าหมาย 3) กล้าเสี่ยงและกล้าคิด ในการแก้ปัญหา 4) มีพลังขับเคลื่อนในการริเริ่มสิ่งต่างๆ ในสังคม 5) มีความมั่นใจในตนเอง และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว 6) พร้อมทั้งจะรับผลของการตัดสินใจและการกระทำ 7) สามารถทนต่อความเครียดระหว่างบุคคลได้ 8) อดทนต่อความคับข้องใจและการล่าช้าได้ 9) สามารถมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมบุคคลอื่นได้ และ 10) มีศักยภาพที่จะสร้างระบบปฏิสัมพันธ์ทางสังคมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้ ทั้งนี้เป็นเพราะการสร้างแรงบันดาลใจ เป็นการเสริมสร้างให้มีจินตนาการในการนำองค์กรสู่ความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิด รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2551 : 39) กล่าวว่า ผู้นำหมายถึง บุคคลที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ และความก้าวหน้า และบรรลุผลสำเร็จโดยเป็นผู้ที่มีบทบาทแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน

7. องค์ประกอบจัดการด้านเทคโนโลยี ผลการวิจัยค้นพบว่า องค์ประกอบที่ 7 การมีการจัดการด้านเทคโนโลยี จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศในโรงเรียนมีความเชื่อมั่นในการทันเทคโนโลยี สร้างแรงจูงใจในการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพโดยใช้การวิจัยเป็นฐานการศึกษา ผลการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรและการพัฒนาสร้าง ความมั่นใจในกฎเกณฑ์การวัดและประเมินผล เอาใจใส่ต่อความต้องการพื้นฐานของบุคคล ใช้เทคโนโลยีและข้อมูลที่หลากหลายในการพัฒนา

สอดคล้องกับ ชวีญใจ ขุนท้านาย (2554) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า องค์ประกอบภาวะด้านการใช้เทคโนโลยีและข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งนี้เพราะว่าเป็นเครื่องมือในการทำให้มีการพัฒนาองค์กรสู่ความสำเร็จเป็นองค์กรที่มีประสิทธิผล ดังแนวคิดกับ Murphy (1997) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อสร้างกรอบแนวคิดด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ พบว่า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การพัฒนาพันธกิจและเป้าหมาย (Developing mission & goals) 2) การบริหารจัดการผลิตด้านการศึกษา (Managing the educational production function) 3) การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ทางวิชาการ (Promoting an academic learning climate) และ 4) การพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนงาน (Developing a supportive work environment)

8. องค์ประกอบคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผลการวิจัยค้นพบว่า องค์ประกอบที่ 8 คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารให้ความสำคัญความสำเร็จและความก้าวหน้ารายบุคคล ผู้บริหารให้ความสำคัญ ดูแลเป็นรายบุคคล มอบหมายงานตามความสามารถและศักยภาพ ให้ความช่วยเหลือและรับฟังปัญหาแต่ละบุคคล ยอมรับความแตกต่างและตัดสินใจด้วยเหตุผล แสดงให้เห็นว่า เชื่อมมั่นในบุคคล กระตือรือร้นในการยอมรับฟังข้อเสนอแนะ ตระหนักในศักดิ์ศรีของบุคคล

สอดคล้องกับ Mc Corkle and others (1982 : 190 อ้างถึงใน คัดดีไทย สุรกิจบวร, 2549) ซึ่ง Marshall Goldsmith and others (อ้างถึงใน ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2549 : 81 - 84) ได้เสนอคุณลักษณะที่สำคัญ 5 ประการ ต่อการนำไปสู่การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งประกอบด้วย การคิดแบบโลกาภิวัตน์ (Thinking Globally) เล็งเห็นเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Appreciating Cultural Diversity) พัฒนาการความชำนาญทางด้านเทคโนโลยี (Developing Technology Savvy) การสร้างคุณค่า

ธุรกิจและพันธมิตร (Building Partnerships and Alliances) สร้างการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำ (Sharing Leadership) ทั้งนี้เพราะการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลผู้ตามในองค์กรมีความแตกต่างกัน มีความหลากหลาย จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญในระดับบุคคล ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการบริหารอย่างมืออาชีพจำนวนมาก พบว่าผู้บริหารในยุคโลกาภิวัตน์ ต้องใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับทุกสภาพการณ์ได้ และใช้ความรู้ความสามารถให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ระดับเขตพื้นที่การศึกษา

1. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำหนดนโยบายพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา อบรมวิจัยให้ได้รับความรู้และทักษะ การสร้างแรงบันดาลใจ ในการยอมรับการเปลี่ยนแปลง และเสริมสร้างให้ครูและบุคลากรมีเจตคติทางบวก
2. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรนำองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อบรมวิจัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้เป็นคุณสมบัติในการสรรหาผู้มาดำรงตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษา อบรมวิจัย

ระดับสถานศึกษา

1. ผู้บริหารสถานศึกษา อบรมวิจัยควรพัฒนาตนเองในเรื่องการนำวิชาการ โดยเฉพาะประเด็นการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรและการพัฒนาบรรยากาศทางวิชาการ
2. ผู้บริหารสถานศึกษา อบรมวิจัยควรร่วมมือกับคณะครูในการพัฒนาวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการเรียนรู้และการหาแนวทางการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารการศึกษา อบรมวิจัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 8 องค์ประกอบ
2. ควรศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา อบรมวิจัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยฯ

3. ควรมีการศึกษาขององค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารด้วยวิธีการวิจัยอื่นๆ เช่น การวิจัยคุณภาพเชิงลึกในแต่ละองค์ประกอบเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ละเอียดลึกซึ้ง
4. ควรมีการศึกษาขององค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยจำแนกตามกลุ่มโรงเรียนปฐมวัยต้นแบบ โรงเรียนปฐมวัยต้นแบบเครือข่าย และโรงเรียนปฐมวัยทั่วไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546**. กรุงเทพฯ :
คุรุสภาลาดพร้าว.
- กัญญ์รัชการย์ นิลวรรณ. (2553). **องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร**.
ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กาญจนา ชุมศรี. (2553). **องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผล
ต่อประสิทธิภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กิริติ ยศยิ่งยง (2550). **การจัดการความรู้ในองค์การและกรณีศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2)**.
กรุงเทพฯ : ธรรมกล.
- ขวัญใจ ขุนทำนาย. (2554). **รายงานการพัฒนาชุดกิจกรรม เรื่อง ยาเสพติด
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. (Online) สืบค้นได้จาก : [http://www.kroobannok.com/
board_view.php?b_id=57014](http://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=57014). [2558, ตุลาคม 8].
- จิระ หงส์ลดารมภ์. (2550). **การจัดการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า.
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2549). **สุดยอดผู้บริหาร**. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ธีระ รุญเจริญ.(2553). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา
(ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมินภายนอกรอบ 3 (พิมพ์ครั้งที่ 6)**.
กรุงเทพฯ : นวสาส์น.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). **โมเดลลิสเรลลิตีวิเคราะห์สำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 3)**.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2551). **ภาวะผู้นำ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ ฯ : ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- รัตน์ บัวสนธ์. (2539). **รวมบทความทางวิชาการด้านการวิจัย สถิติและประเมินผลการศึกษา**. พิษณุโลก : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เรขา ศรีวิชัย. (2554). **รูปแบบการบริหารงานสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัยที่มีประสิทธิผลในจังหวัดนนทบุรี**. คุษภินิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2549). **การแสวงหาและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารมืออาชีพ กรณีผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). **แนวดำเนินงานโรงเรียน ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ**. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). **แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุภาวดี นพวงจินดา. (2553). **องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข**. คุษภินิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Chatfield, C. A., & C. J. (1980). **Introduction to Multivariate Analysis**. London and New York : Chapman & Hal.
- Clive, D., & Walker, A. (2005). **Educational Leadership : Culture and Diversity**. London : SAGE Publication.
- Covey, S. R. (1989). **The Seven Habits of Highly Effective People**. London : Simon and Schuster.
- Cronbach, L. (1990). **Essentials of Psychological Testing**. New York : Harper & Row.

- Daft, R. L., & Lane, P. G. (2008). **The Leadership Experience** (5th ed.). Mason OH : South Western Cengage Learning.
- Fisher, C.D. (1993). Boredom at work : A neglected concept. **Human Relations**, **46** : 395 - 417.
- Gordon, A., & Browne, K.W. (1993). **Beginnings and Beyond**. New York : Delmar Publishers.
- Hoy, A. W., & Hoy, W. K. (2013). **Instructional Leadership : A research-based guide to learning in schools** (4th ed). Boston : Allyn and Bacon.
- Kerlinger, F. N. (1977). The influence of research on educational practices. **Educational Researcher**, 6(8) : 5 - 12.
- Little, J. W. (1993). Teacher Professional Development in a Climate of Educational Reform. **Educational Evaluation and Policy Analysis**, **15** : 129 - 151.
- McChokle C. O. & others. (1982). **Management and Leadership in Higher Education**. San Francisco : Jossey – Bass.
- Murphy, J. (1997). Putting new school leaders to the lest. **Education Week**, 2(11) : 24 - 26.
- Northouse, P. G. (2010). **Leadership : Theory and Practice** (5th ed). London : ECY
- Robert F. R. (2001). The role of values in servant leadership. **Leadership & Organization Development Journal**, 22(2) : 76 – 84.
- Rue, L.W., & Byars, L.L. (2007). **Management : Skills and Application** (12th ed). New York : McGraw-Hill.

